

MEHMET AYCI İLE ŞİİRİ ÜZERİNE

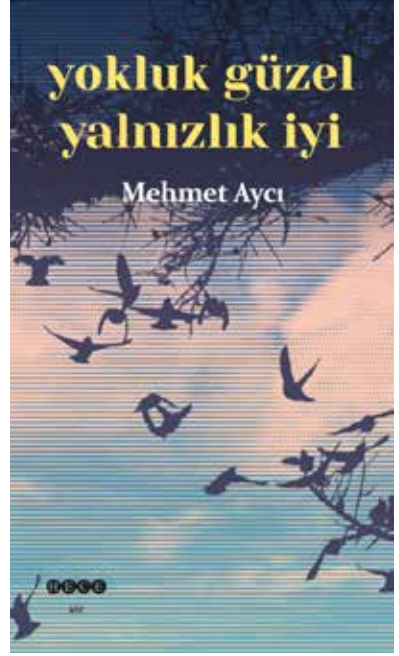
İsa Koyuncu

- *Yazı hayatınızın başlangıcı ortaokul yıllarına dayanmakla birlikte, 1990'dan beri şiirlerinizle, denemelerinizle, portre yazılarınızla merkez veya taşra ayırt etmeksizin dergilerdesiniz. Edebiyatın çeşitli türlerinde eserler verdiniz. Ancak Şairliğiniz hep ön planda... "derin sulardan geçtim ve hâlâ yol eriyim" diyen şair, Bir Kuş Pencерemize ile yoluna devam ediyor. 90 kuşağının gerek nitelik gerekse nicelik bakımından en üretken, en verimli şairlerinden biri olduğunuzu söylemek mümkün. 30 yılı aşkın şiir serüveninizde, tespit edebildiğim kadarıyla ilk on beş yıla iki şiir kitabı, son on beş yıla on dokuz şiir kitabı düşmüş. Son on beş yıla baktığımızda da 2010 yılında beş şiir kitabınızın, 2016 yılında ise dört şiir kitabınızın "birden" yayımlandığı görülüyor. Bunları nasıl değerlendirmeli? Mor Kitap'tan (1997), Bir Kuş Pencерemize (2020) adlı kitaba kadar şiir birikiminizin genel muhasebesiyle başlayalım istiyorum...*

Bir muhasebe yapmadım. Şimdi siz söyleyince aklımdan geçti. Çok olmuş. Öncesi de var tabii. Daha "okullu" olmadan irticalen söylediklerim var. İlkokuldaki, ortaokuldaki alıştırmalarım var. Duvar gazetesinde kalanlar var. Birden ürperdim. Bu galiba düzenli yazma kaygımı gösteriyor. İstikrarımı. 2020'de çıkan şiir kitabımdaki şiirler, kitap yayınevine verilene kadar o yıl yazdıklarımın tamamını içermiyor. Diğer yıllar için de öyle. Kitap yayım tarihleri bir şey söyler elbette dışarıdan bakan için. Benim için yayımlanmasından ziyade yazmak önemli. Yayımlanmasa da yazmayı sürdürüyorsunuz. Dergilerde yayımlanıyor, o da yazdığınızın tamamı değil. Dergilerde yayımlanıp kitaba girmeyenler var. Sizin almadıklarınız var. Unuttuklarınız var. Dergilerde kalması gerek diye düşündükleriniz var. Bu her gün şiir yazıyorum anlamına gelmiyor tabii. Şiirle irtibatımı okur ve yazar olarak hiç kesmediğim anlamına geliyor. Kendi yazdıklarımın muhasebesini yapmak da elbette bir şeydir. Benim için daha önemlisi

şirimin yaşı. Yaşıyor oluşu. Yeşeriyor oluşu. Hayatımı, hayatımdan öncesiyle ve şimdiyle kavrayan, anlamlı kılan bir ilgi sürekliliği bu. Sonrası için “iyi tanık” olacakları kitaplaştırıyorum.

Mehmet Aycı şiiri, halk ve divan şiiri geleneği ile modern şiiri aynı potada eriten bir yapıya sahip. Aslında, –Mehmet Can Doğan’ın deyişiyle- geleneğin zaten içindeyken “geleneğe yaslanmak”, “gelenekten beslenmek” gibi ifadeler bana basmakalıp geliyor. Açıkça söylersem Türk şiirini bir bütün olarak gördüğünüz ve bu birikimi özümlediğiniz; bunun yanı sıra “şiir olgusu”nu; tarih, kültür, kutsal metinler, medeniyete ait bazı kavramlarla derinleştirdiğiniz dikkati çekmekte. Şiiriniz, gelenekten ve kültürden kopul(a)mayacağı noktasında ısrar ediyor âdeta. Şiirinizde yöneldiğiniz kaynaklar hakkında neler söylersiniz. Saydıklarım şiirinizi beslemenin ötesinde ne ifade ediyor?

Başka zamanlarda da soruldu. Yinelemek istemiyorum. Bizim güçlü ve büyük bir şiirimiz var. Güçlü, büyük bir ırmağa benzetebiliriz bunu. Tasnif amaçlı tanımlamaları anlayabiliriz. Gerçi ben buna da katılmıyorum. Bir okurun, bir yazarın dünyasında şiir deyince doğal olarak “bildiği” şiir gelir aklına. Bildiğimiz şiir önce Türk şiiri olmalı; divan şiiri, halk şiiri, tekke şiiri, yeni şiir, İslam öncesi Türk şiiri gibi tanımlamalar değil. Bütün olarak bakıyorum ben. Bireyin ve o dili konuşan toplumun bilinen/kayıtlı hayatı sayısız değer taşıyor. Bu değerler dünyası içerisinde geçiyor sizin hayatınız. Gündelik hayatınızın kodları gündelik değil çünkü. Bugünü yaşarken aynı zamanda binlerce yılı yaşıyorsunuz. Bugünü konuşurken, bugün konuşurken, kelimeleriniz sizin hayatınızı kuşatarak cümle içerisinde anlamlı oluyor. Bu hayata bilinçli olarak kayıtlı olmanız lazım. Gündelik olanın perdelediği o uçlar, o tazelik, o yeşerti neyse, onu fark ettiğinizde ve onun şiirini söylediğinizde anlamlı bir şey yapmış oluyorsunuz. Türk şiirine bütüncül bakıyorum. Sadece şiire değil, ürettiğiniz ve yaşattığınız değerlere de bütüncül bakıyorum. Bu bütüncül bakış aynı zamanda sizi dünyaya kayıtlı kılıyor. İşini iyi yapan ne yapıyorsa ne üretiyorsa iyi yapma çabası içerisinde olan her insanımız, bu çabasıyla bile o büyük birikime katılıyor. Onlardan biri olabilme çabası benimkisi.

Pek çok şair şiirle ilgili poetik fikirlerini ortaya koymasına karşın sizde böyle bir tutum göremiyoruz. Elbette bir eksiklik değil ancak şiirle bu kadar hemhâl olmuş

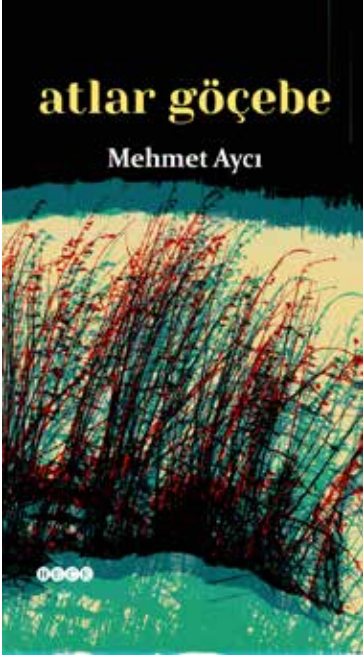

bir şair olarak poetika üzerine yazmayı siz merak edilmiyor değil doğrusu. Bu, bilinçli bir tercih mi?

Çok sorunlu bir alan bu. Benim de deneme ve eleştiri metinlerimde, satır aralarında, dağınık da olsa şiirin ne ve nasıl olduğuna, olması gerektiğine dair cümlelerim vardır. Şimdi siz söyleyince çağrıştırdı. Şair, şiiri üzerine düşünür. Düşünmedim dese bile düşünür. Şiirine dair, genel olarak şiire dair düşüncesi vardır. Yani her şairin bir poetikası vardır. Bunu zaten şiirinden anlarız. Okuduğumuz bir şiiri sıradan buluruz, iyi buluruz, özgün buluruz, taze buluruz, üzerinde parmak izlerini görürüz. O sıradanlık, iyilik, özgünlük, tazelik veya klişe olma durumu, bunu dile getirmemiz bile onun ve bizim bir poetik kaygı taşıdığımızı gösterir. Poetikanın değil şiirin belirleyici olduğunu bilmemiz lazım. Bahsettiğiniz, poetika yazan o pek çok şairin şiiriyle poetikasını karşılaştırdığınızda arada uçurum olduğunu göreceksiniz. Çok sorunlu demem bundan. İşte *Türk Dili* dergisi, bir karar veriyorsunuz, içerik olarak da bir karar veriyorsunuz, sayfa sayısı, kapağının nasıl olacağı, kapak kâğıdı kaç gram, iç sayfalar kaç gram, kaç renk, puntosu, yazı karakteri filan. Dergiyi ona göre çıkarıyorsunuz. Çıkıyor da. Şair şiir budur, şöyle olması lazım diyor poetikasında. Şiirine bakıyorsunuz başka bir şey. Yine de poetik metinlerin şair için besleyici, ufuk açıcı tarafları var. Ben asıl olan şiir diyorum. Bu poetika veya poetik metne karşı önyargılı olduğumu göstermez. Belki yazarım da. Şimdilik düşünmüyorum. Bilinçli olarak.

Yapısal açıdan bakıldığında uzunlu kısıklı şiirler yazdığınız dikkati çekiyor. İlk şiir kitabınız Mor Kitap'ta formal olarak uzun şiirler varken Zeliha'nın Ön Dişi- Haiku Defteri'nde (2013) şiirin en kısa hatta kıpkısa formuyla karşılaşılıyor. Şiirinizin kısaltıldığı yerde anlam derinliği ve yoğunluk artıyor. Duyarlılık, ses ve öznenin mekânı algılayışı bakımından birbirlerine çok yakın duran; Yakı (2007), Derin (2008), Bunlar Yazmaz Kitapta (2010), ve -özellikle- Dil Gölgesi'ndeki (2010) şiirlerde biçimsel arayış(lar) sürdürülüyor. Burada ölçü bakımından bir deneme ve/veya arayışı kastetmiyorum. Kanaatimce heceyle de yazsanız serbest de yazsanız şiiri kuran tek başına ölçü değil. Şiir dili, ses ve söyleyiş, dize kuruluşları gibi çok yönlü arayışlardan bahsediyorum. Bu çerçevede bakıldığında, sizin şiiriniz sanki kendi formunu/biçimini yine kendisi kuruyor izlenimi veriyor. Peki siz neler söylersiniz?

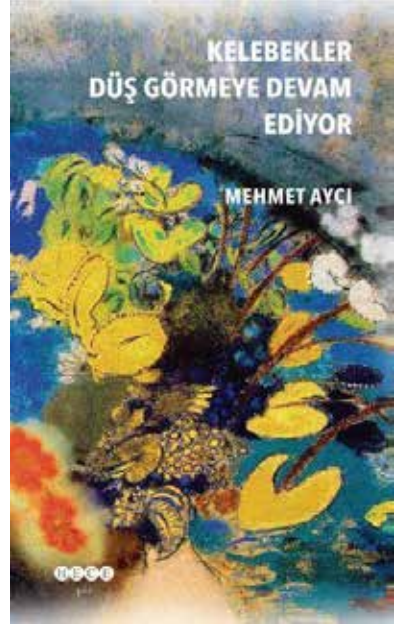
Şiir biçimini de kendi belirliyor, dahası seçiyor. Biçimin de muhteva kadar önemli olduğunu düşünüyorum. Gündelik iletişimde bile ne söylediğiniz kadar bunu nasıl söylediğiniz de önemli. Biçimin şiire yük olmaması lazım. İçerik için de aynı şey söz konusu. Yapı sesi ve anlamı, dahası anlamın sesini ne ölçüde taşıyor. Yahut yapıyla anlam ve anlamın anlamı ne ölçüde birbirine yaklaşıyor. Bu hemen olabilecek bir şey değil. Bu açıdan ben şairlerimizin Türk şiirindeki biçim denemelerini kullanmasalar bile ustalıklı olarak kullanabilecekleri bir yetkinliğe kavuşmalarını önemli buluyorum. O yetkinliğe kavuştuktan sonra başlıyor zaten o şairin şiirinin kendi biçimini seçmesi. Üç dizeden oluşan bir şiirinizi uzun olsun diye çoğaltamazsınız. Yahut *Mor Kitap*'taki bir şiiri üç dizeye indiremem. Ağacın boyu, dalları, meyvesi önemli olduğu kadar onun hayatta kalmasını sağlayan kabuğu da önemli. Ağaçsa şayet, bu ağaç çirkin diyemezsiniz. Kaldı ki çirkinin bile kendi açısından bir bütünsel ve biçimsel estetiği var.

Bağdat Kitabı (2010) ve Muhtasar Türkiye Tarihi (2011) şiir kitaplarınız arasında ayrı bir yerde duruyor. Bu kitaplarda toplumsal ve politik olaylar şiirsel düzleme taşınıyor. Bağdat Kitabı'nda; kan ve savaşın verdiği hüznle, insan(-lık) hâllerine ilişkin birtakım değerlerin yitirilmişliğiyle çağın acısını duyan şair/özne, coğrafyanın şiiri söylerken, aynı şair/özne Muhtasar Türkiye Tarihi'nde şiir diliyle politik eleştirilere yöneliyor. Bunlar Mehmet Aycı'nun içinde yaşadığı çağa, topluma ve coğrafyaya duyarlı bir şair olduğunu gösterdiği gibi şiir dilinizin de aynı zamanda eleştirel bir dile doğru kaydığını örnekliyor. Şiirinizin bu eleştirel yönelimi ile politik ve toplumsal olanın şiirle buluşmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu hep böyle oldu. Bundan sonra da böyle olur. Türk şiiri dünyada ne olup bittiğinin kaydını tutan bir şiirdir aynı zamanda. Türk şairi dünyaya kayıtlıdır. Biz Hiroşima'ya şiir yazarız, onların bizde ne olup bittiğinden haberi bile yoktur. Vietnam'a öyle, ırkçılık konusunda öyle, Bosna'ya öyle. Şiirimiz bütün dönemler için haberdar olduğu ölçüde dünyayı da içinde taşır. Bu bizim millet hayatımızın, el içine çıkmış bir millet olmamızın meyvesidir. Çin, Hint, Pers, Roma, Arap İslam uygarlık alanlarında dolaşp, bu devletlerle/uygarlıklarla hesaplaşp, bu muazzam coğrafyada işleri yoluna koymak için uğraşan, başka kültürlerin yaşayan uçlarını hiçbir komplekse kapılmadan kendisinin kılan başka bir millet yoktur. O milletin şairiyseniz politik duruşunuzun da olması

gerekir. Şiirini söylemeseniz bile. Bahsettiğiniz iki kitabı bu yönüyle değerlendirmek lazım.

Aşk Bir Deniz Rüyası'ndaki "Su ve Yol" şiirinde "ulu bir dağ olur söz ben ona yaslanırım" diyen söyleyici/öznenin gür sesi, diğer kitaplardaki şiirlerde yavaş yavaş dinginleşiyor. Bu ses, Atlar Göçebe ve Toy'da tekrar yükselse de zamanla duygu ve hayal yoğunluğu arasında sevginin dilini arayan şair/özneye dönüşüyor. (şimdilik) Son kitaba adını da veren "Bir Kuş Pencerimize" şiirindeki "Yılın ilk şiirisin diye bir dize/Ben söylüyor gibiyim kelimelerin dili/İyi tanıyor seni, seslerle, meleklerle/Dokunduğun ne varsa el ele, diz dize..." dizelerinde duygu yoğunluğu; "Çıtlık" şiirindeki "Uyandırıp öpmenin bin bir rengi var/Hayalin bin incesi, sözün, şiirin/Renklere susuzluğunca bir kö-rün/Aşk ise kelimelerden kuşlar/Konmadan uçar..." dizelerinde ise hayal yoğunluğu doru-ğa ulaşıyor. Şiirinizdeki söyleyiş ve anlatım teknikleri çeşitlenmekle birlikte dai-ma "söz"e vurgu yapılıyor. Yanılıyor muyum?

Siz şu anda karşımda duruyorsunuz. Birazdan buradan çıkıp bir arkadaşına İsa Koyuncu ile söyleştim, dediğimde İsa Koyuncu artık söz. Bunun kaçınılmaz bir tarafı var. Sözden ibaretiz. Irmakta akan şeyin su olduğunu bilmemiz için de "söz" olarak "irmakta akan şey su" dememiz gerekiyor. Elbette sözün de bir ömrü var. Söz de ölümlü. Ne var ki, insandan ve sözden daha uzun yaşayan bir şeyayı anlamaya çalışırken bile söze muhtacız. Bu da başka bir yönü. Şiir dille/sözle yapılan bir sanat. Doğası gereği zaten söz. Bunları da geçtik, geçemiyoruz da geçtik, onca değişik harfi bir araya getiriyorsunuz; kelime oluyor. O kelimelerden bir cümle kuruyorsunuz ve dize oluyor. Kimsenin o zamana kadar akıl etmediği, hayal edemediği bir özgünlükte ve yeni açmış çiçek tazeliğinde bir şey söylüyorsunuz. Söze bu kadar cık da olsa vurgu yapmayalım mı? Yanılıyorsunuz.

Bir Kuş Pencerimize, "İçimli", "Biçimli" ve "Geçimli" bölümleri altında bir araya getirilen şiirlerden oluşuyor. Bu kitapla ilgili ilk sorumu isim üzerinden sormak istiyorum. Niçin Bir Kuş Pencerimize? Daha önceki şiirlerinizde de farklı biçimlerde sıklıkla karşılaştığımız "kuş" neyin imgesi?

Az önce başka bağlamda söyleyecektim, unuttum. Yeri burasıymış. Bir defa her şiir kendi başına bir bütünlük. Her şiiri bir tablo olarak düşünün. Bunların bir araya gelip kitap olması çok yeni bir şey. Eskilerin "mecmua-ı eşar" demesi bundan şiir kitabına. Kitabın ismi o kitaptaki şiirlerin tamamına dair bir

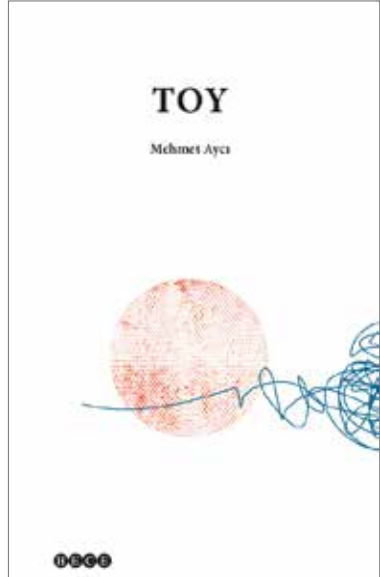

yargıda bulunmamıza yetmez. Bölüm isimleri de öyle. Zorunluluktan şiirlerimiz bir araya geliyor, bir resim sergisi yahut bir galeri gibi. Bir katalog gibi. Pencereimize doğan gün de bir kuş, konan kuş da sahiden bir kuş, yaşama sevgimiz, şevkimiz de bir kuş. Ölüm de bir kuş. Talih de bir kuş. Can da bir kuş. O kadar çok ki, şimdi ben bu kuş adıyla saniyle şu desem olmaz. Diyemem de zaten. Diyemiyorum da. O imge bende de dondan dona/hâlden hâle giriyor.

Bir Kuş Pencereimize'de; zamana, mekâna, -ağırlıklı olarak- doğaya özgü imgelerle, varlığa ve insana ait olan(lar)ın buluşturulmasıyla açığa vuran anlık duygulanımlar, nahif bir duyarlılıkla sezdiriliyor. Pazartesi Ayini ile Yokluk Güzel Yalnızlık İyi'de doğa ve mekân ile kurduğunuz ilişkinin bu kitapta daha da belirginleştiği söylenebilir. Söz gelimi "Dokunca" şiirindeki

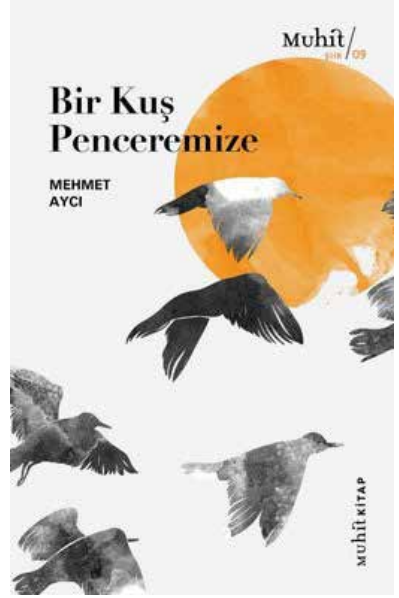
"Ağrılarım geçiyor renginden/İçine saklanıyor gök, kuşağının/Başağın toprakla ilgisi gibi;/Seninle gecenin ağarmasının" dizeleri ile "Adını Söylemeden" şiirindeki "Dağların ululuğu mürüvveti beylerin/Kendi serinliğinde bahçelerin yok/Kumdan ve balmumundan kuğularınla/Ne çare ki yaşına doyamıyorsun..." dizeleri bu durumu örnekliyor. Doğa ile içli dışlı olmanın, doğaya ait unsurların sağaltıcı bir gücü olduğuna mı inanıyorsunuz? Doğa sizin için ifade ediyor?

Doğanın sağaltıcı olduğuna, doğanın gücünün bizi aşan tarafları olduğuna inanıyorum elbette. Özgünlük mahşeri aynı zamanda. "Bir çiçek aynı yerden açmıyor iki kere." Benim yaptığım natüralistlerin, pastoral şiir söyleyenlerin yaptığı gibi bir şey değil. Bir dünyamız var ve bunun imkanları var. Sokakta az önce gördüğünüz kedi, o kedinin yüzü, karakteri bir sonraki gördüğünüz kediden farklı. Çocukluğum alabildiğine doğal bir ortamda geçti. Bilinçaltım, bilinç dışım ne söylüyor bilmiyorum. Bildiğim, söylediğiniz sözün evreni de rahatsız etmemesi. Burada sizin de atladığınız bir şey var: Gerek söze vurgu gerek doğaya ve doğal olana vurgu bağlamında aynı zamanda bir hesaplaşma içerisindediniz. Kiminle? Dünyayı yaşanmaz kılan, dilini doğanın diline ayarlamayan, dahası o dili tüke-

ten, yok eden dünya sistemiyle. Bu tezli ve kurgusal bir şey değil. Akdeniz’de boğulan çocuklar da sizin, Avusturalya’da öldürülen canlılar ve yakılan ormanlar da.

Aşkın hâlleri şiirlerinizde önemli bir yer tutuyor, duyuş ve buluş açısından sürekli değişim gösteriyor. Öyle ki Bir Kuş Penceremize “Aşk-tan daha başka bir şey gözlerindeki/Gözlerimdeki aşktan; deniz nasıl denizse/Nasıl yeşilse yaprak öyle tabii/Her mevsim senden öğrenir mevsimliliğini...” sevginin içinden konuşan öznenin aydınlık dizeleriyle açılıyor. “T Harfinde Boğulmak” şiirindeki “Kalbin elleri kanıyor neye asılsa/Gül ağacından çarmıh gül yaprağından ilmek/Gibi şeylerle sözü narin kılssa da/Aşkta yenilmek bir başka yenilmek!” dizelerinde ise kırılğan bir bilinçle karşılaşıyoruz. “Aşk” kavramını şiiriniz bağlamında biraz daha açar mısınız?

Açmam. Açmam. O hâl çünkü. Şaka bir yana, bunu hayatı, dünyayı, yaptığınız işi, insanları sevmekle irtibatlandırabilirsiniz. Karşı cinse duyduğunuz ve “marazi” olarak tanımlanan aşktan başka bir şey bu. Tutkulu ve neşeli olacaksınız. Kederli olanların kederini alıp neşeye tebdil edeceksiniz. Küçük dokunuşlarla çevrenizi yaşatacak ve yeşerteceksiniz. Hızır kıssasında olduğu gibi, ayak izleriniz çiçek açacak. İyi ki insanlar var ve iyi ki insanlar birbirinden farklı Tanrım diye şükredeceksiniz. Bir şiiri tamamladığımızda başka bir şiire başlayacaksınız. Görüp de görmezden gelmeyeceksiniz. İçinizdeki teller kopacak kadar incelse, sızlasanız bile neşeli şarkılar söylemeye devam edeceksiniz. Ne güzel yaratmışsın başakları Allah’ım diyeceksiniz ekin tarlasından geçerken. Evren neşeli. Dünya neşeli dönüyor. Ölüm bile neşeli. Ve dünyada ne varsa cümlesi aşka dâhil.

Şiir külliyatınızı toplu hâlde yayımlamanın vakti gelmiş hatta geçiyor. Şiirlerinizi toplu hâlde yayımlamayı düşünüyor musunuz? Şu an tezgâhta ne(ler) var?

Düşünmüyorum. Bir yayınevi talip olursa hayır der miyim bilmiyorum. En azından belli tarihe kadar olanlar olabilir. Olabilir demem düşündüğüm anlamına gelmiyor. Nasipse. Bir de ben hâlâ genç şairim, ne demek vakti geçiyor?

Yakında *Güneşli Perçem* çıkıyor. Yeni şiir kitabı.

Bu keyifli söyleşi ve ufuk açıcı cevaplarınız için çok müteşekkirim. Var olun.

Ben teşekkür ederim. Çok incesiniz.